

1.1 Projectnaam

De kosten van niets doen: verspilling en gemiste kansen

1.2 Kernwoorden

Kennisintegratie, MKBA, beleidstransparantie, kennisinfrastructuur, systeemdenken

1.3 Publiekssamenvatting

Beleidsmakers, media en burgers missen een samenhangend beeld van de kosten, maatschappelijke impact en de risico's van huidig en uitgesteld beleid. Wetenschappelijke kennis over de kosten en baten van beleid bestaat in overvloed maar is versnipperd en daarmee niet voldoende toegankelijk. Dit project verzamelt bestaande Maatschappelijke Kosten-Baten Analyses (MKBA's) op het gebied van klimaat, gezondheid, economie en ecologie op één publiek toegankelijk platform, inclusief de onderlinge verbanden. Zo vergroten we inzicht bij burgers en beleidsmakers in de schade van scenario's 'niets-doen', de verbeterpotentie, en de samenhang tussen crises voor iedereen die beslissingen neemt over onze toekomst.

Policymakers, the media, and citizens lack a coherent overview of the costs, social impact, and risks associated with current and delayed climate policies. While scientific knowledge regarding social costs and benefits is abundant, it remains fragmented and inaccessible. This project aggregates existing Social Cost-Benefit Analyses (SCBA / MKBA) in the fields of climate, health, economy, and ecology onto a single publicly accessible platform, highlighting their interdependencies. By doing so, we enhance the understanding of 'inaction' scenarios, improvement potentials, and the interconnectedness of crises for both citizens and those making critical decisions about our collective future.

1.4 Wie zijn jullie?

Projectpartner 1 (Hoofdaanvrager)	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner die namens het project als hoofdaanvrager optreedt.</i>	
Voornaam, Achternaam	: Harmen Bos
Organisatie	: Stichting E4all
Type organisatie	: Maatschappelijke organisatie
Telefoonnummer	: ██████████
Email	: info@████████
Expertise (max 5 woorden)	: Bestuurskunde, economie, fiscaliteit, MKBA

Projectpartner 2¹	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Carl Koopmans
Organisatie	: Vrije Universiteit
Type organisatie	: Kennisinstelling
Telefoonnummer	: 0642379860
Email	: c.c.koopmans@vu.nl
Expertise (max 5 woorden)	: Beleidsevaluatie en onderzoek

Projectpartner 3	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Martijn Blom
Organisatie	: CE Delft
Type organisatie	: Kennisinstelling
Telefoonnummer	: +31 [redacted]
Email	: [redacted]
Expertise (max 5 woorden)	: Onderzoek en advies duurzame samenleving

Projectpartner 4	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de projectpartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Boris Schellekens
Organisatie	: SOMO
Type organisatie	: Kennisinstelling
Telefoonnummer	: [redacted]
Email	: [redacted]@mail.com
Expertise (max 5 woorden)	: Onderzoek multinationale ondernemingen

Samenwerkingspartner	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de samenwerkingspartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Onno van Sandick
Organisatie	: Well Being Alliance
Type organisatie	: Maatschappelijke organisatie
Telefoonnummer	: [redacted]
Email	: [redacted]@m
Expertise (max 5 woorden)	: Nieuwe economische en bestuurlijke modellen

Samenwerkingspartner	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de samenwerkingspartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Walter Wittkamp
Organisatie	: Democratie voor de Toekomst
Type organisatie	: Maatschappelijke organisatie
Telefoonnummer	: [redacted]
Email	: [redacted]@toekomst.nl
Expertise (max 5 woorden)	: Democratische vernieuwing, regeneratieve bestuurlijke modellen

Samenwerkingspartner	
<i>Geef de naam en contactgegevens van de samenwerkingspartner</i>	
Voornaam, Achternaam	: Sven Jense
Organisatie	: Climate Cleanup
Type organisatie	: Maatschappelijke organisatie
Telefoonnummer	: [redacted]
Email	: [redacted]@climatecleanup.nl
Expertise (max 5 woorden)	: Transitie en carbon-accounting expert

1.5 Checklist

Kruis aan om te bevestigen.

- x Ons team bestaat uit minimaal één kennisinstelling en één maatschappelijke organisatie.
- x Alle projectpartners hebben een Letter of Commitment opgesteld en bijgevoegd; per organisatie is een Letter met alle namen voldoende.
- x Alle projectpartners en samenwerkingspartners zijn geregistreerd in ISAAC (1 hoofdaanvrager, de rest als mede-aanvrager) en in de tabel onder 1.4 opgenomen.
- x Alle maatschappelijke partners hebben een de-minimis verklaring ingevuld en bijgevoegd.
- x Indien van toepassing: aanvullende kennisinstellingen hebben akkoord ontvangen op de toetsing OF hebben ondertekende verklaringen kennisinstelling zonder toets en de-minimis ingevuld en bijgevoegd. Informatie over aanvullende kennisinstellingen wordt beschreven in de subsidieoproep H3.2.1.

2 Bijdrage aan de gewenste transitie

Dit project is onderdeel van een groter transitie framework waarin we zowel de kosten van niets doen als iets doen met een financiële argumentatie en echte burgerparticipatie ontwikkelen. Een verdere uitleg staat op: https://burgerplatform.nl/kin_projectinfo

2.1 Welk transitiethema pakken jullie aan?

- Subthema 1. **Een financieel systeem zonder (geld-)groei**
- Subthema 2. **Regelgeving, uitvoeringskracht en institutionele vernieuwing voor economische transitie**
- Subthema 3. **Omgaan met verlies, niets doen en krimp**
- Subthema 4. **(Eigendom van) grond, ecosystemen en hulpbronnen in de (publieke) ruimte**
- Subthema 5. **Nieuw ondernemerschap en eigenaarschap voorbij aandeelhouderschap**
- Subthema 6. **Afwentelingskosten en -baten, cascade-effecten en maatschappelijk risicobeheer**
- Subthema 7. **Tegenwerkende krachten**

Het project sluit primair aan bij subthema 7 (Tegenwerkende Krachten): we ontwikkelen een instrument dat de publieke arena versterkt en het moeilijker maakt voor gevestigde belangen om de langetermijn en de systemische samenhang te negeren. De verbinding met subthema 2 (Regelgeving en institutionele vernieuwing) ligt in het zichtbaar maken van wet- en regelgeving die het bestaande systeem beschermt in plaats van transitie mogelijk maakt.

2.2 Wat gaan jullie doen en waarom?

Probleemstelling

Politieke besluitvorming in Nederland wordt mede bemoeilijkt door een gefragmenteerd kennislandschap. Wetenschappelijke inzichten, analyses en adviezen van instituten en adviesraden zoals de WRR, de Raad van State en het PBL zijn in grote hoeveelheden beschikbaar, maar zijn verspreid over vele afzonderlijke rapporten en platforms. Ondanks dat deze rapporten (meestal) openbaar toegankelijk zijn op websites ontbreekt een samenhangend beeld voor het brede publiek en zijn deze nergens op een centrale plaats en makkelijk toegankelijke manier beschikbaar. Wetgeving en beleid maken hier versnipperd gebruik van (cherry picking), versterken vaak het bestaande en belemmeren verandering. Onderlinge verbanden blijven vaak onzichtbaar. Het gevolg is dat politici en burgers steeds

opnieuw reageren op afzonderlijke crises (stikstof, wooncrisis, energiecrisis, militaire agressie, pandemierisico's) zonder de onderliggende samenhang te zien.

Dit kennisgebrek is ook een probleem bij beleidsmakers en in de media waar het vaak ontbreekt aan inzicht in de onderlinge effecten van samenlopende crises. Wat klimaatwetenschappers en systeemdenkers beschrijven als de polycrisis (waarbij meerdere crises elkaar versterken via positieve feedbackmechanismen) is in het publieke en politieke debat nauwelijks doorgedrongen. Wie niet begrijpt dat stikstof, droogte, voedselveiligheid, volksgezondheid en geopolitieke instabiliteit via elkaar worden versterkt, ziet ook niet in waarom een oplossing op één dossier onvoldoende is. En wie de urgentie niet voelt, accepteert de sociale veranderingen niet die een echte transitie onvermijdelijk met zich meebrengt.

Onderzoek naar gedragsverandering laat consistent zien dat mensen bereid zijn ingrijpende veranderingen te accepteren wanneer ze de noodzaak ervan begrijpen én wanneer die veranderingen als rechtvaardig worden ervaren. Het ontbreken van een samenhangend en toegankelijk beeld van wat er op het spel staat (kosten van niets doen), is daarmee mede een belangrijk informatieprobleem onder stakeholders dat ervoor zorgt dat integrale oplossingen beperkt voorgesteld worden (naast eerder genoemde oorzaken).

Onze interventie bestaat uit het systematisch verzamelen, valideren en publiek ontsluiten van bestaande MKBA's, wetenschappelijke studies en adviezen van planbureaus en raden, aangevuld met nieuwe berekeningen waar lacunes bestaan. We brengen niet alleen de directe kosten van beleid in beeld, maar ook de maatschappelijke kosten en de risico's van niets doen, uitgedrukt in een bandbreedte van minimum- en maximumscenario's.

Ons leerdoel is tweeledig.

Ten eerste willen we onderzoeken of een geïntegreerde, publiek toegankelijke kennisinfrastructuur het publieke en politieke debat aantoonbaar beïnvloedt: wordt de samenhang tussen dossiers erkend, neemt het urgentiebesef toe, en vergroot dit de bereidheid om de sociale veranderingen te accepteren die een echte transitie onvermijdelijk met zich meebrengt?

Ten tweede willen we leren welke presentatievorm (data-visualisatie, verhaal, scenario) het meest effectief is om zowel experts als burgers te bereiken en te activeren.

De onderzoeksvragen die we willen beantwoorden zijn:

- Hoe bereken je de maatschappelijke kosten en risico's die voortvloeien uit bestaand en uitgesteld beleid op de thema's klimaat, gezondheid, voedsel, ruimte en economie, hoe beïnvloeden deze elkaar en wat zijn deze kosten?
- Op welke manier draagt het publiek toegankelijk maken van deze kennis bij aan een sterker urgentiebesef van burgers, journalisten en beleidsmakers?
- En welke presentatievormen zijn het meest effectief voor verschillende doelgroepen?

De concrete transitieopgave waaraan we bijdragen is het verkleinen van de kloof tussen beschikbare wetenschappelijke kennis en politieke besluitvorming, zodat de kosten van uitstel niet langer onzichtbaar kunnen blijven.

2.3 Kennis in actie

Onze aanpak is cyclisch en lerend, en bestaat uit vier opeenvolgende maar overlappende fasen.

In de eerste fase (maanden 1-3) inventariseren en classificeren we bestaand materiaal. CE Delft, SEO en SOMO brengen bestaande MKBA's, planbureausrapporten, wetenschappelijke studies naar de 'cost of inaction' in kaart op de thema's klimaat, gezondheid, voedselsysteem, ruimtegebruik en economische risico's, en houden dit indien relevant aan tegen (nieuwe) regelgeving uit Den Haag. We beoordelen de kwaliteit, de onderlinge vergelijkbaarheid en de lacunes. Waar bestaande analyses ontbreken of verouderd zijn, bepalen we welke aanvullende berekeningen nodig zijn. Expliciet onderdeel van deze fase is het in kaart brengen van de positieve feedbackmechanismen tussen dossiers, de verbanden die het polycrisiskarakter van de huidige situatie zichtbaar maken, én de meervoudige baten van mitigerende acties op gezondheid, natuur en brede welvaart.

In de tweede fase (maanden 2-6) ontwikkelen we de kennisinfrastructuur. Stichting E4all bouwt de publieke interface op burgerplatform.nl. We werken in nauwe samenwerking met datajournalisten en communicatieprofessionals aan visualisaties en verhalende formats die de data toegankelijk maken voor verschillende doelgroepen, van beleidsmakers tot geïnteresseerde burgers. **We testen tussentijdse versies met een klankbordgroep en sturen bij op basis van hun terugkoppeling.** Een specifiek aandachtspunt daarbij is de vraag welke presentatievorm het urgentiebesef het meest effectief vergroot zonder te vervallen in doemdenken dat mensen verlamt in plaats van activeert.

In de derde fase (maanden 4-8) voeren we aanvullende analyses uit op thema's waar lacunes zijn geïdentificeerd, en breiden we het platform uit met nieuwe datasets. We organiseren expertsessies en focusgroepen om de bevindingen te toetsen en te verrijken met praktijkkennis van beleidsmakers, journalisten en maatschappelijke organisaties.

In de vierde fase (maanden 7-9) richten we ons op kennisborging en verspreiding. We publiceren een synthesedocument, organiseren een publiek toegankelijk slotevenement en ontwikkelen een onderhoudsmodel voor het platform zodat de kennisinfrastructuur ook na afloop van het project actueel blijft.

Het experimentele karakter zit in de vraag of en hoe geïntegreerde kennisontsluiting politieke en publieke dynamieken beïnvloedt. Vergroot een samenhangend en toegankelijk beeld van kosten én baten het urgentiebesef? En leidt dat aantoonbaar tot grotere bereidheid bij burgers en beleidsmakers om noodzakelijke sociale veranderingen te accepteren? We meten dit door gebruikersdata van het platform, mediabereik en kwalitatieve terugkoppeling van beleidsmakers en journalisten te analyseren. Tussentijdse reflectiemomenten met alle partners, gepland aan het einde van elke fase, maken bijsturing mogelijk.

Kennis wordt geborgd via het platform zelf, het synthesedocument en een methodologische handleiding die andere organisaties in staat stelt de aanpak te repliceren.

2.4 Rechtvaardigheid en duurzaamheid

Rechtvaardigheid is geen bijproduct van dit project, maar een centrale analyseterm. Bij elke MKBA en risicoanalyse brengen we expliciet in beeld hoe kosten zijn verdeeld over verschillende groepen in de samenleving¹. Maatschappelijke schade treft niet iedereen gelijk: mensen met een kwetsbare financiële positie, bewoners van gebieden met hoge luchtvervuiling, of gemeenschappen die afhankelijk zijn van een kwetsbaar voedselsysteem dragen een onevenredig groot deel van de kosten van uitgesteld beleid. Wie toch al weinig buffer heeft, is het meest kwetsbaar voor de gevolgen van niets doen en het minst in staat die gevolgen zelf op te vangen.

Door deze verdelingseffecten zichtbaar te maken, bieden we beleidsmakers en maatschappelijke organisaties het inzicht dat nodig is om rechtvaardigheid niet als sluitpost te behandelen, maar als ontwerpcriterium.

Daarnaast zouden we aandacht willen besteden aan mondiale rechtvaardigheid. Veel van de kosten van het Nederlandse productie- en consumptiesysteem worden afgewenteld op andere landen of op toekomstige generaties. We brengen deze afwentelingskosten waar mogelijk in beeld, in lijn met de KIN-ambitie voor een mondiaal duurzame samenleving.

De duurzaamheid van het project zelf wordt geborgd door het platform na afloop overdraagbaar en onderhoudbaar te maken, zodat de kennisinfrastructuur niet afhankelijk blijft van projectfinanciering. De methodologische handleiding die we ontwikkelen stelt andere organisaties in staat de aanpak voort te zetten en uit te breiden.

2.5 Co-creatie en kennisontwikkeling

Dit project brengt **drie** typen kennis samen die elk onmisbaar zijn voor het doel.

SOMO, CE Delft en VU brengen diepgaande wetenschappelijke en analytische expertise in op het gebied van maatschappelijke kosten-batenanalyse, scenario-doorrekening en economische modellering. SOMO en CE Delft zijn verantwoordelijk voor de data-verzameling, de methodologische kwaliteit en de aanvullende berekeningen, waaronder de expliciete doorrekening van meervoudige baten van mitigerende acties op gezondheid, natuur en brede welvaart, en de analyse van positieve feedbackmechanismen tussen dossiers. De VU heeft een adviserende rol.

Stichting E4all brengt praktijkkennis in op het gebied van publieke kennisinfrastructuur, dataontsluiting en het bereiken van brede doelgroepen via digitale platforms. Zij is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het beheer van de interface op burgerplatform.nl, en voor de vertaling van complexe analyses naar toegankelijke visualisaties en verhalende formats die het urgentiebesef bij verschillende doelgroepen vergroten.

Andere partners brengen lokale kennis, maatschappelijke verankering en verbinding met het publieke debat in. Zij zorgen voor de terugkoppeling vanuit burgers, journalisten en maatschappelijke organisaties die nodig is om het platform bruikbaar en relevant te houden.

¹ Die verdeling zichtbaar maken is verplicht in MKBA's, maar dat komt in MKBA's meestal slechts beperkt aan de orde. Wel is soms uit MKBA-resultaten af te leiden wie de baten resp. kosten ondervinden.

Alle genoemde partners hebben bijgedragen aan het schrijven van dit voorstel en zijn akkoord met de inhoud en strekking. De rolverdeling tijdens de uitvoering is als volgt: CE Delft en SOMO zijn met behulp van de VU verantwoordelijk voor de wetenschappelijke analyses, Stichting E4all voor het platform en de ontsluiting, de projectcoördinatie en communicatie.

De gegenereerde kennis helpt alle betrokkenen vooruit op verschillende manieren. Voor onderzoekers biedt het een platform om hun werk zichtbaar en bruikbaar te maken buiten de academische wereld. Voor beleidsmakers biedt het een samenhangend en toegankelijk overzicht van de werkelijke kosten van huidig beleid, inzicht dat in de huidige gefragmenteerde informatieomgeving structureel ontbreekt. Voor journalisten biedt het een onderbouwde kennisbasis voor duiding van afzonderlijke dossiers in hun bredere context. En voor burgers biedt het handelingsperspectief: begrijpen wat er op het spel staat, waarom verandering noodzakelijk is.

2.6 Activiteiten en middelen

Fase	Periode	Activiteiten
1. Inventarisatie en validatie	Maand 1-3	Verzamelen en beoordelen bestaande MKBA's en studies, identificeren lacunes, in kaart brengen feedbackmechanismen en meervoudige baten
2. Platformontwikkeling	Maand 2-6	Bouwen interface, ontwikkelen visualisaties en verhalende formats, testen met klankbordgroep, bijsturen op basis van terugkoppeling
3. Aanvullende analyses	Maand 4-8	Berekeningen op ontbrekende thema's, doorrekenen meervoudige baten mitigerende acties, expertsessies en focusgroepen
4. Kennisborging en verspreiding	Maand 7-9	Synthesedocument, slotevenement, overdracht platform, methodologische handleiding

De gevraagde middelen zijn verdeeld over drie hoofdposten. De onderzoekskosten (CE Delft, SOMO) dekken de wetenschappelijke analyses, de aanvullende berekeningen en de expliciete doorrekening op gezondheid, natuur en brede welvaart. Dit is gespecialiseerd werk dat niet via andere kanalen beschikbaar is zonder commerciële tarieven die buiten het bereik van dit project vallen. De platformkosten (Stichting E4all) dekken de ontwikkeling en het eerste jaar beheer van de publieke interface, inclusief de visualisaties en communicatieve formats die nodig zijn om verschillende doelgroepen effectief te bereiken. De communicatie- en proceskosten dekken de klankbordgroep, focusgroepen, het slotevenement en de ontwikkeling van de methodologische handleiding.

De voornaamste risico's zijn vertraging in de beschikbaarheid van brondata en de afstemming tussen de analytische en de communicatieve werkstroom. We ondervangen dit door in maand 2 een gezamenlijke sprint te plannen waarin alle partners de datastructuur, de analysemethodiek en de presentatieloga gezamenlijk vaststellen. Een looptijd van 9 maanden is toereikend voor deze eerste fase, mits die sprint tijdig plaatsvindt.

Naast de gevraagde subsidie leveren de projectpartners een eigen bijdrage in de vorm van tijd en capaciteit die niet volledig in de begroting is opgenomen. CE Delft, SEO en SOMO stellen bestaande data en analytische infrastructuur beschikbaar. Stichting E4all draagt de bestaande technische infrastructuur van burgerplatform.nl in, waardoor ontwikkelkosten aanzienlijk lager uitvallen dan bij een platform dat van de grond af moet worden opgebouwd.

2.6.1 Inspiratie

De kern van dit project is een paradox: de kennis die nodig is om de transitie te versnellen, bestaat al. Ze is gefinancierd door de samenleving, gepubliceerd door onderzoeksinstituten en planbureaus, en vervolgens begraven in rapporten die niemand leest. Wij maken haar toegankelijk, niet door nieuwe kennis te produceren, maar door bestaande kennis te verbinden, te vertalen en te ontsluiten voor iedereen die er iets mee kan doen.

In de begroting weerspiegelt zich dat: we investeren niet in onderzoeken of dure nieuwe infrastructuur, maar in de mensen en de verbindingen die nodig zijn om kennis daadwerkelijk te laten landen. De tools zijn zo veel mogelijk bestaand en open. **En de eigen bijdragen van de partners in tijd, data en infrastructuur maken dit project mogelijk voor een fractie van wat een vergelijkbaar initiatief vanaf nul zou kosten.**

3 Verklaringen van de hoofdaanvrager

Met het indienen van dit formulier verklaar ik dat;
Kruis de vakjes aan ter bevestiging.

- Ik dit voorstel heb besproken met alle betrokkenen en zij akkoord zijn met de inhoud
- Ik kennis heb genomen van alle regels uit de subsidieoproep
- Ik dit formulier naar waarheid heb ingevuld
- Een deel van het toegekende voorstel (voorstelformulier 1.1, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, en de activiteitenbeschrijving van 2.5) en beoordeling gedeeld mag worden met de integratiemanagers

Verder vragen we jouw toestemming voor:

- het delen van het gehele voorstel met de integratiemanagers
- het publiceren van het gehele voorstel op de KIN website

Het wel of geen toestemming geven voor deze twee handelingen heeft geen gevolgen voor het doorlopen van de beoordelingsprocedure.

Naam: Harmen Bos

Plaats: Amsterdam

Datum: 14-4-2026

Handtekening: